

Małe drewniane cuda

■ Gaszyn

Ziemia wieluńska ma wiele do zaoferowania. Perełkami tego regionu są drewniane kościołki. „Malowniczość i prostota, cenne zalety estetyczne, harmonja kształtów” – tak zachwycił się nimi prof. Józef Raciborski, pisząc w 1925 roku na łamach pisma „Łódź w ilustracji”, niedzielnego dodatku do „Kuriera Łódzkiego”.

■ Łaszew

Profesor dowodził w swoim artykule, że „ojcowie nasi rozmiłowani w architekturze drzewnej byli”, a drewniane kościoły w niczym nie ustępują świątyniom murowanym, co więcej „posiadają zabytki te wartość dzieł sztuki”. Trudno o lepszą ocenę.

Świątynie te były świadkami wielu ciekawych wydarzeń, a ich fundatorzy nierzadko brali udział w wiekopomnych bitwach, jak choćby zwycięska batalia króla Jana Sobieskiego pod Wiedniem. W granicach powiatu wieluńskiego znajdują się w miejscowościach: Biała, Raczyn, Wiktorów, Łagiewniki, Łyskornia, Naramice, Popowice, Kadłub, Gaszyn, Grębień, Skomlin, Łaszew i kościół św. Barbary w Wieluniu.

Nie sposób opisać wszystkie, ale można skupić się na najstarszych, w większości XVI-wiecznych. Ich rozmieszczenie tworzy pętlę na południe od Wielunia.

Mijając rogatki miasta, trasą w kierunku Opola dojeżdżamy do Gaszyna. Z głównej drogi dostrzec można charakterystyczną bryłę drewnianego kościoła. Inicjatorami jego budowy był w I poł. XVI wieku ród Gaszyńskich. Ściany świątyni, pierwotnie zbudowane z poziomo ułożonych modrzewiowych belek, w późniejszym okresie zostały oszalowane. Budowla pokryta jest dwuspadowym gontowym dachem, wspólnym dla nawy i węższego prezbiterium. Pierwotnie kościół nosił wezwanie św. Zygmunta i był filią parafii wieluńskiej. Od roku 1683 w centralnym punkcie świątyni znajduje się ołtarz główny z obrazem Madonny z Dzieciątkiem, będący wotum za szczęśliwy powrót fundatora z odsieczy wiedeńskiej. Stąd też od końca XVII wieku wezwanie Najświętszej Marii Łaskawej, a następnie Najświętszego Imienia Maryi. Od kilku lat w kościele znajdują się relikwie św. Joanny Beretty Molli, patronki kobiet w stanie błogosławionym.

Jadąc dalej z Gaszyna, dojedziemy do Kadłuba. Przy głównej drodze stoi świątynia pw. św. Andrzeja. We wnętrzu zachował się piękny, bogato zdobiony ołtarz główny z 1720 r. z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, ołtarze boczne z rzeźbami świętych oraz ambona w sty-

■ Gaszyn, ołtarz główny

lu barokowym z ludową rzeźbą Michała Archanioła.

Parafia w Kadłubie ma też swoją filię w Popowicach. Aby tam dojechać, z trasy na Opole skręcamy do wsi. Z dala od drogi stoi niewielka świątynia, prawdopodobnie z 1520 r. Co ciekawe, ten modrzewiowy kościół wzniesiono bez użycia gwoździ. Obecnie podniesiony do rangi sanktuarium za sprawą obrazu Matki Bożej Miłosierdzia, który znajduje się w ołtarzu głównym. Legenda głosi, że podczas przemarszu wojsk napoleońskich postać Maryi na obrazie płakała krwawymi łzami. Świątynia została ponoć sprofanowana, gdy żołnierze podczas postoju wprowadzili do niej konie.

Na południe od Popowic w miejscowości Grębień znajduje się najcenniejszy kościół w regionie wieluńskim pw. Świętej Trójcy. O jego wartości stanowi zachowana w nawie i prezbiterium unikatowa polichromia ścian i stropów, ufundowana przez prymasa Jana Łaskiego, datowana na lata 1520-1531. W prezbiterium strop jest ozdobiony polichromią z wizerunkiem Świętej Trójcy i herbami szlachty polskiej. W ołtarzu głównym znajduje się gotycki tryptyk drewniany z rzeźbami Matki Boskiej z Dzieciątkiem, św. Barbary i św. Mikołaja oraz rzeźba Boga Ojca na tronie. Niektóre źródła podają, że ołtarz ten był ołtarzem polowym hetmana Jana Zamoyskiego w czasie bitwy pod Byczyną, stanowiącej ważną, zbrojną rozprawę w walce Zygmunta III Wazy z Maksymilianem Habsburgiem o tron Polski.

■ Popowice, obraz Matki Bożej Miłosierdzia

Przemierzając szlak w kierunku wschodnim, docieramy do Łaszewa, gdzie na wzniesieniu stoi dobrze widoczny kościół pw. św. Jana Chrzciciela z 1531 r. Wewnątrz świątyni drewniany strop zdobiony jest renesansową polichromią z połowy XVI w. w kształcie kasetonów. Wśród zabytkowych elementów wnętrza wyróżnia się, umieszczona w głównym, barokowym ołtarzu, XV-wieczna przepiękna gotycka Pieta. Cennymi zabytkami są też kamienna chrzcielnica z początku XVI w. oraz barokowa ambona.

Z Łaszewa wracamy do Wielunia, gdzie znajduje się kościół św. Barbary z 1515 r. Usytuowany wówczas poza obrębem miasta, miał służyć ochronie przed „zakaźnym powietrzem”. Kiedy w XIX w. drewniane ściany nawy głównej zastąpiono murowanymi, kościół zatracił częściowo swój pierwotny styl. Z jego wyposażenia zachowały się dwa ołtarze boczne z XVII w. Poza obrazami wewnątrz kościoła zdobią rzeźby: krucyfiks gotycki o charakterze ludowym z pocz. XV w. oraz płaskorzeźba św. Anny Samotrzczej z XV/XVI w.

Wspomniane kościoły przetrwały pięć wieków, aby odkryć przed nami swe niepowtarzalne piękno. Doceniali je już nasi przodkowie, odwiedzali podróżnicy i miłośnicy krajoznawstwa. Względy bezpieczeństwa decydują, że na co dzień kościoły są zamknięte, dlatego najlepiej wycieczkę zaplanować na niedzielę.

*Tekst i fot. Magdalena Kopańska
Muzeum Ziemi Wieluńskiej*